

DE AARDE ONS EEN ZORG - Ecologische bewustwording voor PG Bussum

Inleiding

Het klimaat is in korte tijd een onderwerp van iedereen geworden. Eind juni 2019 is door het kabinet-Rutte 3 een klimaatakkoord gepresenteerd. Hoe we daarover ook denken, er is wel iets aan de hand. Tegenwoordig wordt 1 miljoen soorten dieren en planten met uitsterven bedreigd. En, om nog een ander feit te noemen, als het gaat over de plastic vervuiling op het land of in de zee, die is in 40 jaar tijd vertienvoudigd.

Volgens de voorzitter van het Klimaatberaad, de heer Ed Nijpels, wordt het draagvlak in de samenleving voor energietransitie gelukkig steeds groter. Er zijn 'bijna dagelijks op allerlei gebieden nieuwe ideeën voor duurzame energie of energiebesparing'. Maar daarom is klimaatbeleid van groot gemeenschappelijk belang. Om tot dit beleid te komen is behalve protest ook samenwerking en afstemming nodig, binnen zoveel mogelijk verbanden. De kerk kan bij uitstek een 'bezielend verband' genoemd worden. Ook daar is beleid wat dit betreft noodzakelijk. Er wordt verschillend gedacht over de klimaatmarsen, als een initiatief van vooral jongeren, maar de aarde zal ons juist als kerk een zorg zijn. In mei 2019 nam de PKN voor het eerst deel aan een klimaatmars.

Geschiedenis

Vanaf de jaren 80 kwam er in de kerken meer aandacht voor ecologie. Het *Conciliair Proces voor vrede, gerechtigheid en heelheid van de schepping* heeft daaraan veel bijgedragen. In de jaren 90 verschenen wetenschappelijke publicaties over ecotheologie, maar de doorwerking binnen de kerken was niet groot. En op de universiteiten en hogescholen is hiervoor tegenwoordig nog weinig aandacht.

"Theologie gaat sinds de moderniteit niet meer over het geheel (...). 'Moderne' theologie gaat niet over de hele wereld in relatie tot God, maar enkel over mensen en God, terwijl de niet-menselijke wereld overgelaten wordt aan de natuurwetenschappen." (Trees van Montfoort)

Een uitzondering hierop vormen deze publicaties:

- A. In 1990 verscheen de synodenota van de NHK 'De gaarde een woestijn? De milieucrisis en de verantwoordelijkheid van de kerk. Een verkenning ten behoeve van het gesprek in de gemeenten'. (Bij dit geschrift verscheen ook een handleiding tot gesprek.)
- B. In 2009 gaf de Raad van Kerken in Nederland een brochure uit over klimaatverandering: 'Kwetsbaarheid, verantwoordelijkheid en moed. Klimaatverandering: het moment van de waarheid. Een verklaring van de Raad van Kerken in Nederland.' (Een nieuwe brochure staat gepland voor 2019.)
- C. In 2015 verscheen de encycliek *Laudato Si'*. Over de zorg voor het gemeenschappelijke huis. Eerste zin: 'Wees geprezen, mijn Heer, om onze zuster aarde, die ons voedt en leidt.' (Uit het zonnelied van Franciscus van Assisi)

Huidig PKN-beleid

In het beleid van de PKN is nauwelijks aandacht voor ecologische duurzaamheid. In 2015 ging vanwege de klimaatop in Parijs een brief uit naar de kerkenraden, maar in het beleidsdocument *Kerk 2025* wordt de zorg om de schepping niet gethematiseerd. Dat is merkwaardig, want er staat wél dit: 'Klimaat: misschien wel de grootste uitdaging waar de mensheid nu voor staat. Gegeven de verdergaande opwarming van de aarde zal de zorg om de schepping hoog in het vaandel geschreven moeten worden.' Kerk in Actie en Tear zijn sinds enkele jaren een Groenekerkenactie gestart. Op hun website groenekerken.nl is veel informatie te vinden over het thema kerk en duurzaamheid. En veel tips worden gegeven om stap voor stap een groene kerk te worden. Jaarlijks is er een landelijke Groenekerkendag. Meer dan 100 PKN-kerken participeren.

Bijbelse motieven

De NHK-synode in 1990 beloofde na de reacties uit de gemeenten op genoemde nota 'De gaarde een woestijn?' met een nieuwe publicatie te komen, maar dat is helaas niet gebeurd. In de nota worden zeven bijbelse motieven om bij milieuproblematiek betrokken te zijn, besproken. Aan de hand hiervan willen we puntsgewijs enkele theologische overwegingen maken:

1. *God sloot een verbond* (Genesis 9) met mensen, dieren en planten. De regenboog is zijn teken van belofte en verplicht ons zorgvuldig om te gaan met de aarde. In Genesis 1 valt al op dat eerst de vogels en de vissen door God gezegend worden en daarna de mensen.
2. Het woord *schepping* betekent dat de natuur, ons bestaan is *gewild door God*. Genesis 1 en 2, maar bijv. ook de psalmen 8, 19, 104 en 148, getuigen daarvan. In de bijbel staat niet de mens centraal, maar Gods liefde voor heel de schepping.
3. De taak van de mens op aarde kan omschreven worden als *rentmeesterschap*: besef van verantwoordelijkheid tot de Eigenaar. De mens is geroepen de aarde te beheren, niet te overheersen.
4. De wereld is niet het werk van een goddelijke horlogemaker zonder voortdurende betrokkenheid. Dat te geloven zou deïsme zijn. Eerder is waar dat 'de schepping een project van bevrijding uit de oerchaos' is, en ook nu wacht op bevrijding. (Dorothee Sölle). Mensen zijn groepen tot bevrijdende deelname.
5. Paulus schrijft in Kolossenzen 1 over de *kosmische* betekenis van de verlossing door Jezus Christus. De hele schepping wordt opgenomen in de verzoening.
6. De sabbat, maar ook *het sabbatsjaar en het jubeljaar* in het OT zijn van grote betekenis voor mens en aarde. Voor gerechtigheid, herstel en vernieuwing.
7. De ethiek van *respect* voor het leven moet rekenen met het belang van de ons omringende schepping. 'De aarde zucht onder het geweld van de mens.' (Rom. 8)

Praktische uitwerking

Op 26 mei 2019 is door Sion een klimaatdienst gehouden, in samenwerking met de Bussumbrede werkgroep De Groene Golf. Met deze dienst in de rug (een dienst die goed werd bezocht en waarop de reacties positief waren) wil de werkgroep het thema kerk en duurzaamheid in Bussum voor het voetlicht brengen. Dit willen we als volgt doen:

- present zijn bij Bussum Cultureel op 6 september
- klimaatgesprekken in Bussum houden (zoals in Muiden o.l.v. klimaatcoach Jan Portengen)
- thema-avonden met sprekers organiseren, 4x per jaar; met een programma op een flyer
- in Bussum Onderweg een vaste groene rubriek met praktische tips
- overleg met de Groene Afslag
- een Groenekerkenbordje bestellen en bevestigen aan de buitenmuur van de kerkgebouwen
- voorlichting over duurzaam beleggen van kerkelijke gelden, zonnepanelen en duurzame kerkverwarming

Wens

Bovenstaande notitie bieden wij de Algemene Kerkenraad graag ter bespreking aan. Wij hopen dat er binnen uw vergadering voldoende draagvlak zal zijn om onze plannen te effectueren.

Ds. Leendert W. van der Sluijs (geloofsgemeenschap Sion), namens de werkgroep De Groene Golf